

САЙТ НТБ ВНТУ ЯК ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ В УНІВЕРСИТЕТІ

Л. Д. Андронік, гол. бібліотекар НТБ ВНТУ
Л. М. Желюк, бібліотекар I категорії НТБ ВНТУ

Науково технічна бібліотека
Вінницького національного технічного університету

<http://lib.vntu.edu.ua/>

***Ключові слова:** бібліотечні Web-сайти , Web-сайт НТБ ВНТУ, електронні ресурси, наукометричні бази, інформаційні ресурси, інформаційне забезпечення освіти, інформаційне забезпечення науки*

На сучасному етапі розвиток науки та освіти безпосередньо залежить від якості бібліотечно-інформаційного забезпечення. Вченому, фахівцю, студенту, викладачеві потрібні потужні інформаційні ресурси і оперативний доступ до них. Електронна інформація набуває все більшого розповсюдження і для окремих категорій користувачів стає більш вагомим. Це спонукає бібліотеки до пошуку нових форм і методів організації обслуговування.

Цілком очевидно, що просування бібліотечно-інформаційних продуктів неможливо без власного представництва в мережі Інтернет. Тому сучасну вузівську бібліотеку неможливо представити без веб-сайту. **«Якщо ваша робота не представлена в Інтернеті, то вважайте, що вашої роботи не існує!» Білл Гейтс**) – так можна визначити важливість веб-сайту для будь-якої установи чи організації.

Робота нашої бібліотеки існує! Тому що ми в Інтернеті є! Це – і сайт, і Facebook, і ВКонтакте, і канал на YouTube

Для НТБ ВНТУ це є нагальною потребою сьогодення, тим більше при наявності в університеті віддалених навчальних корпусів та кафедр. Тому, в 2014 році створена нова версія веб-сайту бібліотеки, котра надає можливість удосконаленому віртуальному обслуговуванню користувачів.

Бібліотечний сайт є навігаційним інструментом, позаяк володіє цілим рядом унікальних можливостей, а саме:

- забезпечує доступність інформації впродовж 24 годин необмеженій кількості користувачів;
- надає можливість дистанційного доступу до віддалених інформаційних масивів;
- дає можливість представити спеціально відібрані і структуровані інформаційні ресурси;
- дозволяє оперативно поновлювати та розповсюджувати інформацію;
- уможлиблює інтерактивний характер комунікації.

Сьогодні веб-сайт НТБ ВНТУ відповідає всім вищенаведеним вимогам. Він є зручним інструментом, який поєднує інформаційні, пошукові, освітні, навігаційні функції. Сайт має єдиний стиль оформлення, просту навігацію, логічну схему побудови, дає можливість без зусиль пересуватися від розділу до розділу або легко повертатися назад і сприяє ефективному пошуку інформації.

Оптимізація шляхів доступу користувачів до власних та світових інформаційних ресурсів, інформування про всі аспекти діяльності бібліотеки – ось головні завдання нашого сайту.

Неоціненна роль сайту – це інформаційне забезпечення освіти та науки молодих науковців.

Сьогодні не обов'язково приходити в приміщення бібліотеки, щоб скористатися її послугами. Бібліотека орієнтується також і на віддаленого читача, який в будь-який момент може її відвідати через мережу Інтернет.

Для задоволення запиту студентської аудиторії та молодих науковців наш сайт має такі інформаційно-сервісні ресурси:

- Електронний каталог;
- Репозитарій;
- Віртуально-довідкова служба;
- Рубрика «На допомогу науковцю»;
- Послуги: «Електронне замовлення», «Електронна доставка документів», «Визначення індексів УДК, ББК»;
- ресурси.

ЕК – повністю відображує активний бібліотечний фонд (понад 200 тис. записів) та є основною для виконання різноманітних інформаційних запитів користувачів.

Пошук можна здійснювати за автором, назвою документа, роками видання та за видами документів і мовами.

Пошук матеріалів у електронному каталозі ведеться в режимі 24 x 7 x 365.

Електронний каталог є основною складовою електронної бібліотеки. Наша електронна бібліотека містить повнотекстові бази даних. Доступ до повнотекстових електронних версій документів відкривається через посилання з ЕК.

Тут представлені електронні копії власних видань університету (БД «**Автори ВНТУ**»), документи на компакт-дисках, оцифровані видання навчальної та наукової літератури з власних фондів, які користуються підвищеним попитом, але є в недостатній кількості.

Електронним ресурсом власної генерації є [Інституційний репозитарій ВНТУ](#) – електронний архів університету, місією якого є популяризація наукових здобутків університетської спільноти (науковці, студенти, співробітники), підвищення рейтингу університету через зростання рівня цитованості наукових праць шляхом забезпечення вільного довготривалого та надійного доступу до них через Інтернет. Наповнення репозитарію розпочалося із наповнення спільноти «[Науково-технічна бібліотека](#)», де представлені видання бібліотеки, статті працівників, виступи на конференціях.

Для задоволення потреб студентів, науковців до їхньої уваги створено тематичну рубрику «[На допомогу науковцю](#)». Вона містить такі розділи:

- Про обов'язкові публікації в іноземних фахових виданнях
- Наукометричні бази
- Наукометричні показники
- Бібліометрика української науки
- Авторам публікацій
- Майбутнім здобувачам
- Нормативно-правова база атестації наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації
- Мережа спеціалізованих вчених рад
- Перелік наукових спеціальностей
- Етичний кодекс ученого
- Інтелектуальна власність в Україні

В розділі «[Про обов'язкові публікації в іноземних фахових виданнях](#)» наведено посилання на наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 17.10.2012 № 1112 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», згідно якого серед вимог для здобуття наукового ступеня передбачено обов'язкові публікації в іноземних фахових виданнях або виданнях України, що внесені до реєстру міжнародних

наукометричних баз. Отож, згідно із цими вимогами на здобуття ступеня доктора наук необхідно мати не менше чотирьох публікацій, для кандидата наук – не менше однієї.

Розділ «[Наукометричні бази](#)» має дві підрубрики:

- Світові наукометричні бази даних;
- Порівняльна характеристика найбільших наукометричних баз та їх показників.

[Наукометрична база даних](#) – це бібліографічна і реферативна база даних з інструментами для відстеження цитованості статей, опублікованих у наукових виданнях. На сьогоднішній день існує велика кількість міжнародних систем цитування (бібліографічних баз): **Web of Science, Scopus, Web of Knowledge, Astrophysics, PubMed, Mathematics, Chemical Abstracts, Springer, Agris, GeoRef**. Найавторитетнішими з існуючих міжнародних систем цитування, чії індекси визнаються в усьому світі, є: «Web of Science» і його конкурент - порівняно молода система «Scopus». На сайті представлено інформацію про наступні наукометричні бази даних:

- **Web of Science;**
- **Web of Knowledge ;**
- **Social Science Citation Index; Scopus;**
- **РИНЦ**
- **Index Copernicus;**
- **MathSciNet;**
- **Google scholar;**
- **Україніка наукова.**

Найавторитетнішими з існуючих міжнародних систем цитування, чії індекси визнаються в усьому світі, є: «Web of Science» і його конкурент – порівняно молода система «Scopus».

Інституційне та організаційне оформлення індексів цитування авторів та імпаکت-факторів журналів пов'язане зі створенням у 1960 р. у Філадельфії (США) Інституту наукової інформації **Institute for Scientific Information (ISI)**, що займається складанням бібліографічних баз даних наукових публікацій, їх індексуванням і визначенням наукометричних показників.

Science Citation Index (SCI) та її інтернет-версія **Web of Sciences (WoS)** – база даних індексів цитування з природничих і точних наук. Існує з 1963 року і охоплює публікації, що стосуються наук про життя і Землю, різних галузей фізики, хімії, математики, агронауки та тваринництва, харчової промисловості,

сільського господарства, охорони навколишнього середовища, клінічної медицини, техніки і технології, прикладних наук і будівництва

Інформаційну основу індексу цитування складають індекси з різних галузей наук: **Web of Sciences** - база даних індексів цитування з природничих і точних наук; **Social Science Citation Index (SSCI)** – база даних індексів цитування із соціальних наук; **[Art & Humanities Citation Index](#)** (A&HCI) – база даних індексів цитування в галузях мистецтва та гуманітарних наук.

Нині Інститут наукової інформації функціонує як підрозділ Healthcare & Science business у компанії **Thomson Reuters** (Лондон, Великобританія).

Scopus на відміну від **Web of Science** не включає видання з гуманітарних дисциплін і мистецтву, містить невелику частку журналів з соціальних наук – не більше 17%, і в процентному відношенні набагато ширше відображає природні науки і техніку – 83%.

SCImagoJournal & CountryRank (SJR) - аналітичний портал, що надає наукові показники по журналах і країнах. Публікує рейтинги публікаційної активності і статистику цитування журналів і країн на основі інформації, що міститься в базі даних Scopus (ElsevierBV). Показники SJR можуть бути використані для оцінки та аналізу наукових областей.

Російський індекс наукового цитування (РИНЦ) – бібліографічна база даних наукових публікацій російських учених: національна інформаційно-аналітична система, що акумулює публікації російських авторів, інформація про цитування цих публікацій у російських журналах. Вона призначена не лише для оперативного забезпечення наукових досліджень актуальною довідково-бібліографічною інформацією, але є також і потужним інструментом, що дозволяє здійснювати оцінку результативності і ефективності діяльності науково-дослідних організацій, учених, рівень наукових журналів.

Index Copernicus – міжнародна платформа для просування спеціалізованих наукових досягнень – сприяє підтримці національного та міжнародного співробітництва між вченими й видавцями наукових журналів. Платформа IC була створена у Польщі у 1999 році. Щорічно вона публікує рейтинг видань та проводить детальний аналіз наукового рівня кожного журналу.

MathSciNet (Месскайнет) – одна з найбільш авторитетних реферативних баз даних з математики, підтримувана Американським математичним товариством (AMS). Індується більше 1800 математичних журналів. Крім того є записи на 85000 монографій і 300 000 доповідей з наукових конференцій.

GoogleScholar – є вільно доступною пошуковою системою, яка забезпечує повнотекстовий пошук наукових публікацій всіх форматів і дисциплін. Індекс Академії Google включає в себе більшість рецензованих онлайн журналів Європи та Америки найбільших наукових видавництв.

"**Україніка наукова**" – українська загальнодержавна реферативна база даних з природничих, технічних, суспільних, гуманітарних та медичних наук. Започаткована Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського та Інститутом проблем реєстрації інформації НАН України у 1998 р. Має друкований аналог – реферативний журнал "Джерело". Пошукові елементи: автори публікацій, редактори, укладачі та інші особи; слова з назв публікацій і текстів рефератів; тематичні розділи; індекс рубрикатора НБУВ; рік видання; вид документа.

В розділі «[Наукометричні показники](#)» подається інформація про міжнародні індекси цитування, такі, як:

- **Індекс цитування наукових статей (SCI),**
- **Індекс Хірша, або h-індекс;**
- **Імпакт-фактор, або коефіцієнт впливу журналу (JCR);**
- **SNIP (Source Normalized Impact per Paper – стандартний вплив джерела на статтю);**
- **SJR (Scimago Journal Rank).**

Ці показники впливають на рейтинг науковця та на рейтинг наукових журналів.

Індекс цитування наукових статей (SCI) показує, скільки разів статті, написані певним автором, були процитовані в працях інших авторів за певний рік.

Індекс Хірша, або h-індекс, – один з найбільш поширених наукометричних показників активності вченого. Він показує загальне число публікацій конкретного вченого і кількість цитувань його праць.

Імпакт-фактор, або коефіцієнт впливу журналу (JCR), - відношення кількості процитованих статей з кожного журналу за два роки, до загальної кількості опублікованих в ньому статей за ці ж роки. Цей показник призначений для оцінки інформаційної значимості журналу.

Реферативна база даних **Scopus** пропонує інші показники, альтернативні імпаکت-фактору, – **SNIP** та **SJR**.

Показник **SNIP (Source Normalized Impact Paper – стандартний вплив джерела на статтю).**

SJR (Scimago Journal Rank) є рейтингом журналів, що дає можливість оцінити науковий престиж робіт учених.

З метою більш повного відображення результатів наукових робіт у світовому інформаційному просторі реферативну інформацією (автори, назва статті, ключові слова, анотація) рекомендується оформлювати трьома мовами: українською, російською, англійською.

Публікації рекомендовано розміщувати у журналах, що індексуються тією чи іншою реферативною базою даних. Ознайомитися з цими порадами можна в рубриці «[Підвищення наукометричних показників авторів](#)»

Інформаційно-аналітична система "[Бібліометрика української науки](#)" Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського, інформацію про яку надано в однойменній рубриці, надає можливість більш зручного пошуку профілів науковців у **Google Академія**. Система призначена для надання суспільству цілісної картини стану вітчизняного наукового середовища, представлення його галузевої, регіональної та відомчої структури. Джерельною базою Системи є створені вченими на платформі **Google Scholar** **бібліометричні профілі**, що містять вивірену ними інформацію про результати публікаційної діяльності.

Розділ «[Авторам публікацій](#)» містить інформацію про приклади оформлення бібліографічного опису (**Форма 23**), про **УДК і ББК, авторський знак, ISBN, ISSN, ШТРИХ-КОД**, а також – перелік наукових фахових видань як в друкованому варіанті, так і в електронному. Надається інформація про **офіційну транслітерацію українського алфавіту латиницею**, яка регламентується постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2010 р. № 55, а також **транслітерація онлайн**.

У розділі «[Майбутнім здобувачам](#)» надаються такі поради:

- Десять порад майбутнім здобувачам наукових ступенів;
- Коротка характеристика етапів процесу написання та захисту дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук;
- Поради щодо здобуття наукових ступенів кандидата та доктора;
- Поради як правильно написати відгук опонента та відгук на автореферат дисертації на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук

Також в рубриці «**На допомогу науковцю**» приводиться перелік спеціалізованих вчених рад та наукових спеціальностей.

Молоді науковці можуть знайти корисну для себе інформацію в рубриці «[Виданнях бібліотеки](#)», а саме – в бібліографічних покажчиках:

- Цілі та пріоритети сталого розвитку України;

- Рекомендаційні покажчики з питань вищої школи;
- Серія біобібліографічних покажчиків «Вчені нашого університету», в яких відображається весь комплекс наукових робіт вчених, і які є джерелом інформації для майбутніх вчених у відповідних галузях науки та виробництва

Джерелом оперативної інформації також є [бюлетені нових надходжень](#).

В рубриці «[Відкриті ресурси ВНТУ](#)» представлені всі наукові видання нашого вишу, де молоді вчені можуть ознайомитися з роботами дослідників університету та опубліковувати результати своїх наукових досліджень.

Окремо слід відмітити наукове видання «**Вісник ВП**». публікації в якому визнаються при захисті дисертаційних робіт з технічних, економічних та педагогічних наук.

Великою популярністю користується журнал «**Наукові праці Вінницького національного технічного університету**», який визнаний в Україні як фахове видання у галузях технічних, економічних та педагогічних наук та виходить на 3 мовах у **on-line** версії.

Багато цінної інформації в рубриці «[Електронні ресурси](#)», яка включає розділи:

- **Локальні ресурси**
- **Наукові ресурси України**
- **Ресурси вільного доступу**
- **Патенти, стандарти**
- **Дисертації**
- **Інтернет-посилання**

При створенні розділу «**Локальні ресурси**», були враховані потреби наукової молоді в інформації насамперед, в міжнародних наукових виданнях.

За ініціативи бібліотеки університет уклав договір з асоціацією Інформатіо Консорціум на 2014-2015 рр. на безоплатне підключення до електронних ресурсів, зокрема міжнародних.

Доступ надається тільки з сайту бібліотеки, в локальній мережі університету.

В розділах «[Ресурси вільного доступу](#)» та «[Інтернет-посилання](#)» для навчального та наукового процесу створено електронну базу посилань на інформаційні ресурси інших бібліотек, ресурси вільного доступу з Інтернеті. З усіх АРМ бібліотеки та університету надано доступ до повнотекстових БД, як: **Центр навчальної літератури**, «**Polpred**», «**ЭБС Лань**», «**BioOne**»,

«AEAweb», «EBSCO», (якщо зареєструватись в мережі університету чи бібліотеці - доступ з дому).

Рубрика «[Іноземні ресурси вільного доступу](#)» містить посилання на світові інформаційні ресурси: пошукові системи, репозитарії, реферативні бази даних, електронні колекції журналів і т.ін.

Співробітниками бібліотеки проведена величезна робота по наповненню цього розділу, де в цілому зібрані інформаційні ресурси зарубіжних сайтів.

В рубриці «[Наукові ресурси України](#)» зібрані посилання на наукові бази даних, що знаходяться у відкритому доступі.

Рубрика «[Патенти, дисертації](#)»

Також на сайті представлена інформація про реферативні та повнотекстові бази даних патентів як вітчизняних, так і зарубіжних, а також наданий відкритий доступ до нормативних документів України та СНД.

Всю необхідну інформацію про дисертації науковці можуть отримати на сайті Наукової бібліотеки ім. Вернадського в «Електронній бібліотеці авторефератів дисертацій», де представлені тексти авторефератів дисертацій, захищених в Україні з 1998 року. Також розміщена інформація про можливість безкоштовного доступу до повнотекстової електронної бібліотеки дисертацій Російської державної бібліотеки, який надає Вінницька обласна універсальна бібліотека ім. К. А. На нашому сайті також перераховані світові бази даних дисертацій.

[Віртуально-довідкова служба \(ВДС\)](#)

Для інформаційного обслуговування віддалених читачів на сайті бібліотеки працює ВДС – віртуальна довідкова служба. Це онлайн-служба, яка виконує разові запити віртуальних користувачів, пов'язані з пошуком різного спектру інформації.

Довідки виконуються провідними фахівцями бібліотеки. Для цього використовуються власні традиційні та електронні ресурси та ресурси Інтернет.

Крім ВДС віддаленим читачам через мережу Інтернет бібліотека надає цілий спектр послуг:

- **Електронне замовлення літератури;**
- **[Визначення індексів УДК, ББК;](#)**
- **[ЕДД](#)** (електронна доставка документа – отримання на електронну пошту цифрової копії статті, фрагменту чи розділу книжки з фондів НТБ згідно Закону України «Про авторське право і суміжні права»;
- **МБА.**

На сайті нашої бібліотеки ми виставляємо також інформацію про [Дні бібліотеки на факультетах](#), де студенти і науковці мають змогу ознайомитися з інформаційними ресурсами за профілем.

Також широко представлена виставкова діяльність. У [віртуальних виставках](#) пропонується навчальна і наукова література на допомогу освітньому та науковому процесу.

Слід відзначити, що **електронні ресурси** нашого сайту представлені на порталі Національної бібліотеки України ім. Вернадського в тематичному Інтернет-навігаторі, що робить їх ще більш затребуваними. Користувачами нашого сайту (а, значить, і бібліотеки) є читачі Росії, Китаю, Америки,

Отже, бібліотека нашого вишу робить все можливе, щоб дати молодому вченому, аспіранту, студенту знання, уміння і навички інформаційного самозабезпечення навчальної і науково-дослідної діяльності.